

בעזה ש"ת

מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידעה
סטריקור

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת בהעלותך תשפ"ה

קובץ קנ"ט

ערש"ק
פרשת בהעלותך
תשפ"ה

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

רחוב דוד 32 ירושלים

ניתן להאזין לשיעורי
ב"ק מדרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי ב"ק מדרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

בהעלותך

בהעלותך את הנרת (ת, ז).

וברש"י: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם צמנוכה לא הוא ולא שצטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות".

וישנינו במישנה (אבות פ"א מ"ב) גבי אהרן שהיה "אובז שלום ורודף שלום אובז את הצריות ומקרצן לתורה". וגבי התורה והמלוות מלאנו לשון נר ואור, כדכתיב (משלי ו, כג) "כי נר מצוה ותורה אור". וא"כ מובן היטב שאהרן, שעבודתו להדליק ולהיטיב את הנרות, הוא המקרב את בני ישראל לתורה - שמדליק בהם נר המצוה ואור התורה. ובמנורה יש שני חלקים, הטבת הנרות והדלקתם, וי"ל על דרך הג"ל, שהדלקת נר מצוה ואור התורה יש בה שני חלקים, האחד, הטבת נפש

האדם, שיהיה נקי וזך מכל לכלוך וזוהמא, ומוכשר לקבל אור וקדושת התורה והמלוות. והשני, הדלקת הנר עצמו שהוא קיום התורה והמלוות.

והנה קיימא לן (יומא כד:) ש"הדלקה לאו עבודה היא", ועפ"י זה פסק הרמב"ם (פ"ט מהל' ציאת מקדש ה"ז) שהדלקה כשרה צור, ורק הטבת הנרות צריכה כהן. נמצא שעיקר עבודת הכהן צמנורה היא ההטבה. ולדרכינו נמצא שעבודת אהרן להעלות נר המצוה ואור התורה צנפשות ישראל היא בעיקרה צחלק ההטבה, היינו להיטיב ולנקות נפשו כדי שיהיו מוכשרים לקבל אור וקדושת התורה והמלוות.

וי"ל שזהו שדקדקו חז"ל בלשונם ואמרו "ומקרצן לתורה", כי עיקר עבודת אהרן הייתה לקרב את בני ישראל לקדושת התורה והמלוות, שיהיו נקיים ומזוככים וראויים שתאיר בהם נר המצוה ואור התורה.

והנה במדרש (רצה טו, ו) איתא שאמר לו הקצ"ה לאהרן: "הקרצנות, כל זמן שצית המקדש קיים הם נוהגים, אצל הנרות לעולם 'אל מול פני המנורה יאירו'". והרמז"ן כאן תמה שהרי "כשאין צית המקדש קיים והקרצנות בטלין מפני חורצנו אף הנרות בטלות". ולדרכינו י"ל שניתנה ההצטחה בזה, שכן זה שהיה לצני ישראל להיטיב את נפשם ולנקותם מן הפסולת כדי שיהיו מוכשרים לקבל קדושת התורה והמלוות, זה יהיה קיים אללם לעולם, מכח קדושת אהרן הכהן.

ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (יד טו"ט). וברש"י: "והעם לא נסע, זה הכבוד חלק לה המקום צשציל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהושלך ליאור, שנאמר 'ותתאצ אחותו מרחוק' וגו'". וי"ל שהיה השכר של מרים מידה כנגד מידה, כי משה הוא שקול ככל

ישראל (מכילתא פרשת השירה א), וצוודאי שעל דעת כן עשתה מרים כ"כ והשתדלה צשציל משה, משום שידעה שעתידי להיות מושיען של ישראל, ושקול ככל ישראל. וממילא חסוד כאילו נתעכזה אז צשציל כל הכלל, ולכן מדה כנגד מדה נתעכדו כל כלל ישראל צשצילה.

ועוד י"ל צהקדם מה שקשה לפי פשט הכתוב שמשמע שהיה זה מלד העם שלא נסעו לכבודה של מרים, והלא 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו' (לעיל ט, כג), וממה נפשך, אם נעלה הענן היו צריכים לנסוע ולא היו יכולים להתעכב. ואם לא עלה הענן א"כ הרי לא הייתה העכזה צשציל מרים, אלא כי צלאו הכי עדיין לא הגיע זמן הנסיעה. וצעל כרחק הפירוש הוא שמן הדין כצר היה הזמן לנסוע, ואעפ"כ לא נעלה הענן לכבודה של מרים, וצאמת העם צעצמם לא הרגישו שיש כאן עכזה לכבוד מרים, ורק שלפי דעת עליון כצר היה צריך להיות הנסיעה, ומ"מ עיכב הקצ"ה לצורך מרים^א.

^א ראה במדב"ר (יד, ג): והעם לא נסע עד האסף מרים, מלמד שנתעכב לה הענן. ובאזה"ח הק' כתב: והעם לא נסע. תלה הדבר בעם ולא אמר ולא נסע העם, להודיע כי העם הסכימו לבל יסעו עד האסף מרים, והגם שהדבר היה תלוי בנסיעת הענן, התורה מעידה כי גם בזכותה הם היו חפצים בעכבה לכבודה. אמנם

ועולה מזה דבר נפלא, כי הנה השראת השכינה על מחנה ישראל צעת המסעות לא הייתה במדרגה שווה כצעת החניה, שאז המקדש וכליו במקומם ומקריצים קרצנות ומדליקים הנרות, וכל זה אינו צעת הנסיעה. ואשר לכן ס"ל לר' אליעזר (מנחות נה.) דצעת המסעות הותרו הטמאים להיכנס למחנה. והיינו כי טעם סילוקם מן המחנה (ראה רמב"ן לעיל ה, ז), כי בתוך המחנה יש קדושה יתירה מחוץ למחנה, וכדאיתא (כלים פ"א מ"ו-ח) "עשר קדושות הן, ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות, וכו', עירות המוקפות חומה מקודשות ממנה, שמשלחים מתוכן את המאורעים" וכו'. וכל דרגות הקדושה זו למעלה מזו היינו צמידת השראת השכינה שיש בהם. ואין הוא יתברך וטמא יכולים לדור בכפיפה אחת, ולכן מחוץ למחנה מושבם. אבל בזמן המסעות שכבר אין כ"כ השראת השכינה יכולים להיכנס.

ואפילו לרצון דפליגי עליה וס"ל שגם צעת המסעות היו הטמאים

משלחים חוץ למחנה, וודאי שגם לשיטתם לא היה למחנה אותה דרגת קדושה כמו צעת חניה. והיינו שצעת חניה הייתה השראת השכינה בגלוי, וצעת המסעות הייתה צהעלם ובהסתר, והו' "כצלע את הקודש" (לעיל ד, כ) האמור צעת סילוק המשכן וכליו, היינו שאז הייתה הקדושה נסתרת ומכוסה.

וא"כ נמצא שצעת שנתעכב הענין בשביל מרים, נגרם עי"ז תוספת השראת השכינה יותר ממה שהיה ראוי מן הדין, כיוון בלאו הכי כבר היה צריך להעלות הענין וכאמור.

ובזה יצויר עוד מה שהיה שכר זה מידה כנגד מידה, זכתה לכך שעל ידה נגרם תוספת שכינה בישראל, בשביל שנתעכזה למשה שצבצלו ירדה שכינה לישראל (בר"ר יט, ז), וכל הגילויים מהקצ"ה לצני ישראל היו על ידו, שאליו בא דיבור המקום יתברך תמיד.

ויש להוסיף עוד נוסף בזה, כי הנה וודאי שחטא מרים שדיברה באחיה היה חטא דק מן הדק, והיינו כי לפי

הספורנו כתב: והעם לא נסע, אף על פי שהענין סר מעל האהל וכתוב בהעלות הענין מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם מכל מקום לא נסעו שהכירו שלא נעלה אז אלא להרחיק המצורעת.

דרגתה שהשיגה כ"כ באחיה, ואשר לכן נתעכזה בשבילו והשתדלה עצורו, כי ידעה בגודל מעלתו, לכן גם דיצור מועט כזה נחשב לפגם, ועל כן נענשה. והנה כאשר עשתה תשובה נתקן פגם זה, ולכן נוסף עכשיו בהשראת השכינה שהוא בזכות מעלת משה.

ויש להוסיף בזה עוד, כי הנה מרים נענשה בצרעת והולכה לאחת מחוץ למחנה, וזאת משום שדיצרה לשון הרע במשה (במדב"ר פט"ז ס"ה). והנה צעל לשון הרע גורם לסילוק השכינה, וכמו שאמרו חז"ל (ערכין טו:): "כל המספר לשון הרע אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר (תהלים קא, ה) 'מלשני בסתר רעהו אותו אלמית גצה עינים ורחצ לצב אותו לא אוכל', אל תיקרי 'אותו' לא אוכל אלא 'אתו' לא אוכל" (ואמרו שם דאיכא דמתני לה על גסי הרות, וכן הוא בגמרא פו"ה (ה)), ובאמת טעם אחד להם, כי הצעל גאוה דוחק את רגלי השכינה (ברכות מג:) וכן צעל לשוה"ר, ששורש הלשוה"ר היא בגיאות).

ולבן נענש צעל לשון הרע בצרעת ונריך לאחת מחוץ למחנה, מידה כנגד מידה כיוון שצעונו גרם לסילוק שכינה ולכן נענש לאחת מחוץ למקום שיש השראת השכינה ברום המעלה כדלעיל.

ונמצא אפוא שכאן נענשה מרים על שדיצרה לשוה"ר על משה רבינו, ונענשה בצרעת והולכה לאחת מחוץ למחנה, והיינו כנ"ל כיוון שחטא זה גורם לסילוק שכינה. אכן לאידך, כתובתה משילוחיה של מרים, לא נסע העם עד שחזרה, ונשארו עוד שבע במצב של חנייה, שזה מצב שיש את קדושת המחנה והשראת השכינה בתוקפה ובהתגלות, והיינו שאף מדבר שהיה נריך לגרום לכאורה לסילוק השכינה נהיה להיפך הגמור שנשארו עוד שבע במצב של חנייה שזהו השראת השכינה. והוא דבר פלא עד למאוד.

אבן י"ל על דרך האמור, כי מרים הצדקת עשתה תיכף תשובה, וממילא מיד בא התיקון לעוונה שנתרצה על ידה השראת השכינה בישראל כנגד המיעוט שנגרם ע"י החטא.

דולה התבונה

'שלך גדולה משלהם' - קיום המצוות הרגילות והתמידיות מתוך הערכה נכונה

מסתעף לענייני הנהגת הבית

שיעור לאברכים א' תמוז תשע"ח

חלישות דעתו של אהרן הכהן - להורות לדורות שלילת מידה זו

נודעים דברי רש"י בתחילת הפרשה: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות". והמפרשים ובספרים עסקו הרבה בדברי רש"י אלו וביארוהו באופנים רבים. אמנם בפשוטו יש להבין מה שנאמר כאן על אהרן כהנא קדישא שהיה אצלו בחינה של חלישות הדעת, ולכאורה מידה זו מתאימה לאנשים פשוטים המתקנאים בחלק חברם, ומה שיידך זה אצל אדם הגדול בענקים כמוהו.

ושמא יש לומר, על פי המבואר בספדה"ק שביארו מקרי חטאים ומעשים שאינם ראויים שנזכרו על האישים והדורות הקודמים, שלא אירעו אלא כדי לסלול דרך לדורות הבאים, להזהיר ממעשים אשר לא לה' המה ואשר אינם ישרים לפניו. ועל דרך זה י"ל, דהבא נמי אירע מקרה זה של חלישות הדעת אצל אהרן הכהן, שבאמת לא היה ראוי לכך, אלא שהיה זה להורות עניין זה גופא, שאין לחלישות הדעת מקום בלב עובדי ה', ויש לעבוד על כך לצאת מכל החלישות הדעת, וכל מה שאנו יודעים שחלישות הדעת היא מידה שאינה נכונה, מפרשה זו אנו דנים, והיינו על ידי מה שנאמר לאהרן כתשובה לחלישות דעתו 'שלך גדולה משלהם', כך כל יהודי צריך להתחזק

בעצמו במה שיש בו, ולא להתעסק עם מה שאין לו וישנו אצל פלוני ואלמוני. כי כל אחד יש לו את התכונות שלו ואת העבודה המיוחדת לו, והקב"ה רוצה מכל יהודי עניין אחר. וממילא אין מקום לחלישות הדעת הבאה מחמת קנאה במה שאינו שלו. ואמנם יש אופן שהאדם משתוקק לאיזה עניין רוחני שיש לאחרים והוא יצא מן הכלל, והשתוקקות זו היא רצויה ומקובלת, כמבואר בפרשתנו בדברי הטמאים לנפש אדם שלא יכלו לעשות את הפסח (ט, ז), שטענו לפני משה 'למה ניגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במעדרו בתוך בני ישראל', ורואים שהיה טענתם זו מרוצה, עד שבזכות זאת קיבלו את המתנה הגדולה של הפסח שני, והיינו כי לא באה התביעה מכח הרגשה של קנאה וחלישות הדעת, אלא רק מרצון אמיתי לזכות גם כן להקריב את הפסח, ולכן ישרו דבריהם לפני ה', אבל חלישות הדעת מחמת מה שיש לחבירו ואין לו, מידה רעה היא, ויש להישמר הימנה, ובאמת אין לה מקום, וכאמור שכל יהודי יש לו את החלק והמקום שלו, לפלוני יש מעלה זו, ולאלמוני יש מעלה אחרת, ו'שלך גדולה משלהם' - כל אחד עם הדבר שלו הוא מיוחד וגדול, ואף אחד אינו יכול לקחת לו את מעלתו ואת תפקידו שייעד לו הקב"ה. והוא לימוד גדול.

'שלך גדולה משלהם' - שגם העבודות הפשוטות יש בהם אור גדול,
וממילא אין מקום לחלישות הדעת

ויש להוסיף בזה עוד, בהקדם מה שכתב בספר חכמה ומוסר להגה"צ רבי שמחה זימל מקלם זצ"ל (ח"א עמ' רנז) על הפסוק (ט, ג) 'ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ה' את משה, ופירש"י, 'ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שנה'. וכבר עמדו בספרים בזה, מה השבח שנשתבח אהרן קדוש ה' בזה שקיים את מצוות ה' כמאמרה. ומבאר, כי הנה בדרך כלל בני אדם מעריכים מצוות גדולות ונשגבות, אבל מצוות תמידיות ופשוטות אין הם מחשיבים כ"כ, אמנם זהו מפני שאינם משיגים את האור הגנוז במצוות הרגילות, אבל הצדיקים יש להם עיניים לראות את האור הגדול שיש בכל מצוה ומצוה, הקלה כהחמורה. וזהו שנאמר אצל אהרן 'ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ה' את משה', היינו שדבר קל כזה להטות את הפתילה כלפי הנר האמצעי, היה אצלו עסק גדול כמו העבודה הגדולה

להיכנס לפני ולפנים ביום הכפורים להקטיר את הקטורת, והכין את לבבו לזה בכוונה גדולה, לעשות 'כאשר צוה ה' את משה', כי ראה את האור הגנוז בדבר הקטן כזה. וזהו כוונת רש"י 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', היינו שלא שינה בכוונתו ובהתלהבותו בעבודה זו משאר העבודות היותר גדולות. ועל זה כדאי לכתוב פסוק שלם בתורה, להודיע שאין קטנות לפניו יתברך, והדבר הנראה לנו יותר קטן – באמת הוא גדול.

וביסוד זה אפשר לבאר את חלישות דעתו שנזכרה כאן אצל אהרן הכהן, שכאמור נכתב להשכיל בינה לבני ישראל להרחיקם ממידת חלישות דעת. כי כאשר נתבונן נראה שעל פי רוב חלישות הדעת בעבודת ה', יסודה בדעת בעלי בתים האמורה שרוצים ומבקשים עבודות גדולות ודברים נשגבים, וזאת מחשיכים ומעריכים, אבל דברים פשוטים ורגילים מחיי היום יום אינם נחשבים. ועל זה נאמר 'שלך גדולה משלהם', היינו כי מי שבאמת רואה את האור הגנוז במצוות, יודע שאין כלל חילוק והבדל בין המאורע הגדול של חנוכת הנשיאים, לבין העבודה התמידית והקלה של הדלקת והטבת הנרות, כי שניהם הם מצוות ה' ועבודתו, ורב טוב ואור מופלא רום מעלה צפון וטמון בכל מצוה ועבודה.

ובעניין זה יש לנו להתחזק מאוד, כי אמנם זאת היא המציאות הרווחת בקרבנו, שחשיבות יתירה אמנם שמורה בנו לעבודות גדולות, אבל חסרה שימת הלב וההתעוררות למצוות רגילות ותדירות. ומה נפלאים הם דבריו של הגה"צ רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ר"י מטשעבין חדב"נ מרן הגאון מטשעבין זצ"ל (במכתבו הנדפס בראש הספר 'הגאון מטשעבין', להרה"ח ר' בצלאל לנדוי ז"ל) בבואו לדבר על דמותו הגדולה של חותנו, ומציין במיוחד עניין זה של העקביות וההתמדה על שמירת כל דבר קטן בהנהגה הטובה בכל ימי חייו, וכותב שם שלא יהיה דבר זה קל ערך בעינינו, כי אדרבה, בזאת תיבחן גדלותו האמיתית של האדם, יעו"ש שהרחיב בשיחה נאה בעניין זה. והוא דבר נפלא למתבונן, כי על הטשעבינער רב מספרים מעשים גדולים ומופלאים, אולם חתנו הגרב"ש זצ"ל ראה את הגדלות בדמותו דווקא בהנהגה הרגילה והיום יומית (ואמנם 'הא היה אומר', כי הגרב"ש זצ"ל היה בעצמו מיוחד בעניין זה).

הערך האמיתי של המצוות תלוי בהערכתו של האדם

ובאמת הערכת האדם את המצוות שמקיים אינה נוגעת רק לעצם הרגשתו בקיום המצוה וזהירותו בה, כי הנה מבואר **בספרים**, בשפת אמת ועוד, שהערך האמיתי של כל דבר רוחני, והשכר שמקבלים על זה, הוא תלוי בחשיבות שמייחס לכך האדם עצמו. ולדוגמא, אדם שיכול לוותר על מצוה בשביל ממון, הרי שממון חשוב בעיניו יותר מן המצוה, אזי כך באמת נחשבת המצוה שלו, פחות משווי הממון הגשמי. וראיתי דבר נורא לפי זה, כי ידוע שאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:), לרשעים משלמים שכר המצוות שקיימו בעוה"ז, כדכתיב (דברים י, י) 'ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו', והנה ידוע הביאור במה ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, היינו משום שלגודל השכר המגיע על קיום המצוות לא שייך כלל שכר מצוה בעולם הזה, אם כן איך לרשעים כן שייך ליתן שכר מצוותיהם בעוה"ז. אכן על פי האמור מוכן היטב, כי השגת הרשעים במצוות הוא הרי לא יותר ממה שהם מעריכים את העולם הזה, וממילא אכן מצוותיהם אינן שוות יותר מעולם הזה. אבל יראי ה' אשר אצלם כל חיזו דהאי עלמא הוא כקליפת השום כנגד מצוה אחת, אזי אכן מצוותיהם חשובות כך, ולפי ערך זה ניתן להם שכרם, וממילא באמת לא שייך ליתן להם את השכר בעוה"ז.

והדברים מבהילים, ואמנם אנו מעריכים ומחשיבים את המצוות, אולם חסר לנו בהערכת המצוות התדירות והמעשים הפשוטים כראוי, ולפי האמור נמצא שבאופן כזה הם אכן לא נחשבים כערכם האמיתי, והוא פחד נורא, שאפשר לקיים מצוות ומעשים טובים, אולם הם אינם נערכים כלפי שמיא כפי ערכם הנכון. ולהיפך, שכמה שהאדם ניגש בחשיבות וברוממות למעשים אלו, אזי אכן יש בהם אור מופלא כשאר המצוות והעבודות החמורות.

מעשים שעושים ממילא כחלק מעול הבית,

ובכוונה נכונה הרי הם מצוות ועבודת ה'

וישנם מעשים שמחמת חוסר התבוננות, אין מתייחסים אליהם כלל כמצוה ועבודת ה', אלא כדברים הכרחיים הנגזרים משגרת החיים. הדבר שכיח בחיי האברכים

הנושאים בעול הבית והילדים. מצוי שנדרשים לעשות בבית פעולות שונות לכבוד שבת, לנקות או לבשל, וכיוצ"ב. והנה יכול האברך לקבל זאת כעניין הקשור לחייו הארציים, שהוא בעל משפחה ומוכרח לתת את חלקו בצרכי הבית, ואז יעשה זאת בקושי ובהרגשת חוסר ברירה, ובפרט כאשר הוא יגע ועמל בפעולה זו. באופן כזה אכן אין למעשה זה שום ערך עליון. אכן לעומת זאת הוא יכול לגשת לזה עם כוונה של עבודת ה', שהרי מצוה היא, של כבוד שבת. ואז, אם ניגש עם הבנה כזו, זה אכן שווה ונחשב עד למאוד. הכל תלוי בכוונה ובגישה למעשה, זה הופך את המעשה מן הקצה אל הקצה.

ולא רק בדברים לכבוד שבת, אלא כל דבר שעושים בבית, הרי יש בכך מצוה ועבודת ה', ואם עושים זאת לשם מצוה, לשם הגדלות של העניין, אז תופסים שזה באמת משהו גדול, וזה ממש מרומם את האדם, ואז זה באמת נחשב, אבל אם עושים זאת בכבדות ובהרגשה שמוכרחים ואין ברירה, אז אין לזה אכן שום חשיבות.

בפעם הראשונה שנפגשתי עם הגה"ח ר' יוס' ציינווירט זצ"ל, בין הדברים התגלגלה השיחה בעניין צער גידול בנים, וסיפר, שבימי אברכותו, כשכבר שימש כמגיד שיעור בישיבה, פגש פעם בבוקר את זקנו הרה"צ ר' דוד אריה בריזל זצ"ל – הוא אבי הגאונים החסידים המרוממים, ר' זלמן ור' אלעזר, והיה בעצמו אדם נעלה מאוד – והתלונן לפניו על כך שהילדים התעוררו בלילה ולא הניחו לו לישון, וכעת הוא צריך ללכת לומר את השיעור, והוא עייף ויגע. אמר לו ר' דוד: כשילד מתעורר בלילה, כך יש לנהוג – לקום, ליטול ידיים, לומר ברכת התורה, לקחת גמרא וליטול את הילד ולהרדימו תוך כדי לימוד. כאשר נוהגים כך נמצא שמקיימים בבת אחת תורה ועבודה וגמילות חסדים. תורה – הרי לומדים, ועבודה – כשמנענעים את התינוק ביד, וגמילות חסדים – שמרדימים אותו. אמנם, כפי שהמשיך ר' יוס' ל', הוא אמר אז לוקנו, שסוף סוף, מציאות כזו מתאימה לאנשים שיש ביכולתם להיות ערים בלילה ולישון בבוקר, אבל הוא הרי צריך לשמש ביום כמגיד שיעור, ואיך יוכל להיות ער גם בלילות וגם בבוקרים. ור' דוד ענה לו שהוא אכן צודק. אמנם לא לכל אחד ולא

תמיד זה שייד, אבל צריך לדעת גם את זה, שישנה אפשרות, עם עשיית דבר פשוט ואנושי לכאורה, לקיים את שלושת עמודי העולם - תורה ועבודה וגמ"ח.

זה היסוד העולה, לחיות עם התוכן של המעשים שאנו עושים ממילא. אותו דבר אפשר להסתכל על זה כדבר אנושי וארצי, ולעשות זאת עם הרגשה של 'וואס קען מען טוהן', חייבים לקום לילדים אז אין ברירה, ואפשר להסתכל על זה כעבודה גדולה.

מעניין לעניין אספר מעשה נפלא, שנגע מאוד לליבי. סיפר לי אחד על זקנו שעבר את תלאות השואה, ואחר המלחמה הקים את ביתו, בגיל מבוגר מאוד, וכמדומה שכבר היה נשוי לפני כן, והרגיש שכבר אין ביכולתו לשאת בעול טיפול ילדים, ולכן לפני השידוך אמר לאשתו שהטיפול בילדים שיוולדו להם יהיה מוכרח להיות מוטל עליה. היא אמרה הן, וכך התחתן על דעת כן שעול הילדים אינו מוטל עליו. והנה נולד ילד, וכדרך התינוקות התעורר באמצע הלילה, והאיש קם ממיטתו והתיישב ללמוד. תמהה האשה לפניו: הרי אתה פטור מלקום, למה זה קמת. ענה לה כך: אני אכן לא יכול לטפל בילדים - אבל הייתכן שאני אשן בעוד את תצטרכי לנרד שינה מעיניך. לא יתכן כדבר הזה, אם את ערה אני גם אקום. מחשבה של יהודי מבוגר שמגיע מעולם אחר לגמרי. לא צריך לחקות את זה, אבל כדאי לדעת איך יהודי הסתכל על דבר.

לא להיות 'מקבל יסורים באהבה' אלא 'מכיר בטובה'

ובעניין זה יש להתחזק בנקודה נוספת, והוא עפ"י דברי הרמב"ן בפרשתנו (י"א, ב) על המתאוננים, שהיה הדבר רע בעיני ה', כי "היה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם והם היו כאנוסים ומוכרחין מתאוננים ומתרעמים על ענינם". והוא לימוד גדול, איך צריך האדם לחיות, עם שמחה מתוך הכרת כל הטובה, ולא להתאונן על הקשיים והדברים החסרים.

סיפר הגה"ח ר' יוסף ציינווירט זצ"ל שנסע פעם לחיפה אל הרה"ק רבי יוחנן מקרלין זצ"ל לשבת או ליו"ט, כשחזר שאלו אביו מה שמעת, הרבי לא היה מרבה בדיבורים, אולם דיבור אחד שמע ממנו, וכך אמר: ראיתי כבר הרבה מקבלים ייסורים באהבה, אבל איפה ישנם כאלו שהם מודים על הטובה כראוי. אמר לו אביו:

אבאר לך את כוונת דברי הרבי, משל למה הדבר דומה, לעני ואביון שהיה מוטל באשפה, לא היה לו מאומה, ובא יהודי וריחם עליו, עד שאמר לו בא ואתן לך חדר טוב לגור בו. והכניסו, והתקין לו את המקום כראוי, ודאג לו לכל צרכיו ונתן לו לאכול בכל יום. לימים מצאו חבר, שאלו לשלומו, וענה לו: ב"ה, טוב מאוד, ישנה אמנם בעיה אחת, שכל יום בצהריים, כאשר אני רוצה לנח, בדיוק אז באים שם לנקות, ולא מאפשרים לי לישון. אדם כזה הלא הוא כפוי טובה שאין כמותו. איש חסדו הרי דואג לכל צרכיו, וגם הניקיון הזה הוא חסד שעושה עמו לפנים משורת הדין, והוא עוד מעז להתלונן על כך. זאת היא כוונת הרבי, ישנם אנשים שהם מקבלי ייסורים באהבה, אבל איפה יש את אלו שהם מודים על הטובה – שהם אינם רואים כלל את החסרונות, אלא את כל הטוב שיש להם.

על דרך זה שמעתי מהגה"ח ר' נטע ציינזוירט זצ"ל, על נסיעתו אל רבו הר"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זצ"ל פעם אחת בחודש תשרי. הנסיעה הייתה קשה מאוד, דרך הים, והנה באותו חג הסוכות חלה הרבי והתאשפז בבית החולים, כך שחלק מתכלית נסיעתו של ר' נטע לכאורה הלכה לריק, אולם הוא חזר דווקא מתקופה זו עם שני מעשיות בעלי לקח רב: בתחילת שהותו בביה"ח, היה הרבי מחובר להנשמה, באמצע חוה"מ היה יום אחד שהתאפשר להוריד את ההנשמה, ומיד ברגע שהורידו את ההנשמה נשמע מפה קדשו כך: צריך לראות לא להיות כפוי טובה. אחר כך בשבת בראשית כבר חזר לביתו, אולם היה עוד חלש מאוד, ונכנס אז לקידוש ואמר: 'השם נפשינו בחיים'. ר' נטע הטעים שני מעשים אלו עם משל על דרך האמור: אדם ערך שמחת נישואין, והכל היה ממש על הצד היותר טוב, אולם פרט אחד לא הצליח לגמרי, ושמעוהו נאנח: אוי, צער גידול בנים. ברור שיהיה ללעג ולקלס, הכל הרי הצליח כפי שרצית ויתירה מכך, ואתה עושה עסק גדול כל כך מפרט קטן כזה. בהשקפה זו הביט הרבי על כל תקופת מחלתו. הוא עבר ייסורים נוראים, אולם לא היה בכלל בפרשה של קבלת ייסורים באהבה, אלא הרגיש מלא בהכרת הטוב – ב"ה השם נפשינו בחיים. וזה היסוד העולה מדברי הרמב"ן כאן, שיש לחיות את הטוב שמושפע לנו, לא לקבל באהבה את החסרונות ואת הקשיים, אלא לראות את הטוב הרב שיש לנו.

והן הן הדברים המבוארים באגרת הקודש להרה"ק בעל התניא זי"ע באגרת המתחלת 'להשכילך בינה' (אגרת יא) שמאריך שם בהרחבה כמה אדם צריך לראות להכיר את טובת ה' בכל העניינים, וכותב שם בהאי לישנא: "וע"כ ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה ויחיה ממש באמונתו בה' המחיה ומטיב עמו בכל רגע ומי שמתעצב ומתאונן מראה בעצמו שיש לו מעט רע ויסורין וחסר לו איזה טובה והרי זה ככופר ה"ו".

ידוע שהרה"ק רבי אשר מפאליץ זי"ע עשה עסק גדול מן הנאמר בפרשתנו (י, כט) 'כי ה' דיבר טוב על ישראל', והיה עושה מזה מין יום טוב, ובכך יהי"ר שיהיה באמת 'ה' דיבר טוב על ישראל' בטוב הנראה והנגלה, אמן.

